

Arbeidsprogram for Stavanger
Sosialistisk Venstreparti
2015-2019

Felleskap fungerer

Innholdsfortegnelse:

s. 3	Innledning
s. 4	Oppvekst og kunnskap
s. 8	Helse og velferd
s. 12	Arbeidsliv
s. 14	Bolig
s. 16	Byutvikling og miljø
s. 20	Næring
s. 22	Kultur
s. 25	Idrett og frivillighet
s. 26	Lokaldemokrati

Frihet - tillit - fellesskap

Sosialistisk Venstreparti går til valg på miljø og rettferdighet. Vi baserer vår politikk på at vi er bedre rustet i fellesskap enn om hver og en må kjempe for seg selv. Gjennom dette programmet vil vi vise hvordan SV-kommunen vil være for innbyggerne og hvordan vi vil skape en bedre by å bo i for alle.

Våre hovedsaker dette valget er bolig, miljø og tillitsreform.

SV-kommunen skal kjennetegnes av mange og gode boliger folk har råd til, en kommune med tillit til ansatte i barnehager, skoler, sykehjem og hjemmesykepleie/hjemmehjelp og gode muligheter for å reise miljøvennlig til fots, med sykkel, med buss, bybane, metro eller tog.

Vi går til valg på en offensiv boligpolitikk som demper presset i boligmarkedet, slik at unge og enslige uten store problemer kan få seg et godt sted å bo. Dagens manglende boligpolitikk har gitt oss de høye prisene og de store problemene vi har. SV tror ikke at alt kan være som før, men at alt skal bli så mye bedre. Vi må øke og bedre boligbyggingen i offentlig regi!

Trafikkutfordringene på Nord-Jæren er store. Og store problemer krever gode løsninger. SV vil fortsatt kjempe for å realisere bybanen på Nord-Jæren, samtidig som vi fortsetter satsing på buss og tog. På lang sikt vil SV jobbe for et metrosystem i regionen.

SV ønsker å gjennomføre en tillitsreform i norske kommuner. Vi vil kjempe for mer tillit til faglighet og mindre bruk av tidkrevende byråkratiske kontrollrutiner som vitner om mistillit til offentlig ansatte. Derfor vil vi fjerne unødvendig rapportering og måling, gi ansatte større tillit og mer rom for å gjøre en god jobb.

SV-kommunen vil være inkluderende, åpen, nysgjerrig, deltakende, demokratisk og god å leve, jobbe og bo i. Vi vil gi ulike mennesker like muligheter, dele godene og sikre frihet gjennom fellesskap!

Godt valg!

Med vennlig hilsen

Eirik Faret Sakariassen
Ordfører kandidat,
Stavanger SV

Oppvekst og kunnskap

Læring hele livet er et viktig mål. Gjennom gode og trygge barnehagetilbud, en god skole, et barnevern som tar vare på barn i vanskelige situasjoner og høyere utdanning som sikrer kompetente mennesker til arbeidslivet skaper vi et samfunn preget av kunnskap.

SV-kommunen vil forebygge og bekjempe barnefattigdom. Fattige foreldre har fattige barn som har behov for ulike økonomiske hjelpetiltak. Fattigdom får konsekvenser på alle områder av et barns liv og fører til isolasjon og utstøting. Aktiviteter som er naturlig for barn og ungdom å delta i, koster penger i form av kontingenter og utstyr.

Fattigdom blant barn i Stavanger kan bekjempes på flere områder:

SV vil:

- redusere egenandeler til kulturskole og idrettsaktiviteter
- at alle aktiviteter i skolens regi skal være gratis
- at fritidsarenaer skal være trygge og inkluderende for alle, uavhengig av foreldrenes økonomi
- at helsestasjon- og skolehelsetjenesten styrkes for å sikre en positiv utvikling allerede fra fødselen av, blant annet gjennom å sikre at alle barn får oppfølging i tråd med retningslinjer for barselomsorg fra helsedirektoratet. Dette innebærer at alle nyfødte skal få hjemmebesøk innen 7-10 dager, og ytterligere et hjemmebesøk ved individuelle behov
- at det opprettes et sjøldrevent avlastings- og barnevaktsenter for barn av enslige forsørgere etter modell av Rødhette-prosjektet i Oslo, med økonomisk støtte fra kommunen

Barnehage

Barn og unge er 20 % av befolkningen, men 100 % av framtida. Derfor vil SV fortsette satsingen på barnehagene. Barnehagen er en viktig arena for sosialisering, språkutvikling, lek og læring.

Den storstilte barnehageutbyggingen de siste årene har sikret alle barn barnehageplass. Fremover er det viktig å fortsette styrkingen av barnehagenes pedagogiske innhold. SV ønsker en styrking av det pedagogiske personellet og kjøkken- og kontorstillinger som avlaster pedagogene, slik at de får brukt mest mulig tid sammen med barna.

SV vil at alle barnehager skal drives av kommunen og at skattepenger i form av statstilskudd og egenandeler skal brukes på barnehagedrift og ikke gå til profit. Barnehagen skal være en viktig arena for utjevning av kunnskapsforskjeller, sikre integrering og språklig og kulturelt mangfold.

SV vil:

- øke antall voksne per barn i alle barnehager
- øke lønna til barnehagelærerne for å sikre rekruttering
- øke rammene for bruk av tospråklige assistenter
- styrke de ansattes kompetanse gjennom etter- og videreutdanning
- styrke tilbudet til barn med spesielle behov
- ha minst én åpen barnehage i hver bydel som er et gratis tilbud for barn i følge med voksen
- videreføre språkløftet, som innebærer systematisk språkstimulering i barnehagen
- arbeide for at Stavanger kommune har kontinuerlig opptak i barnehagene
- innføre nærbarnehage-prinsipp

Skole

SVs mål for skolen er en kunnskapspolitikk som sikrer alle elever like rettigheter og uendelige muligheter. Det er viktig at alle unger opplever mestring. Vi trenger en skole med nok ressurser, nok lærere og kunnskap, fremfor konkurranse og kutt.

SV-kommunen er opptatt av at skolen skal ha plass til alle. Noen lærer fra hodet til hendene, andre lærer fra hendene til hodet. Gjennom økt lærertetthet, spesialundervisning, frukt og grønt, styrkede vaktmestertjenester og leirskole sikrer vi en god skoledag og gode skolebygg, med rom for mestring, motivasjon og kunnskap.

Satsning på en god skole er et riktig grep for en best mulig fremtid. Det er vår oppgave å gi lærerne tillit og rom til å gjøre en god jobb.

SV vil:

- bruke flere ressurser på å øke lærertettheten per elev slik at læringskvaliteten styrkes
- at minoritetsspråklige barn får mer morsmålsundervisning og styrket tospråklig undervisning
- styrke skolehelsetjenesten i tråd med minstenorm fra helsedirektoratet, slik at alle elever har reell mulighet til spontant å kunne kontakte helsesøster, samtidig som at skolehelsetjenesten har kapasitet til systematisk forebyggende arbeid
- kartlegge og bekjempe seksuell trakassering i skolen
- styrke arbeidet mot mobbing
- at hver skole skal ha en vaktmester
- arbeide for at lærerne i grunnskolen får mer videreutdanning og kompetanseheving
- at kommunens pedagogisk-psykologiske tjeneste (PPT) blir styrket
- ha en skole som i større grad tar hensyn til at stadig flere elever trenger mer praktisk tilrettelagt undervisning

- ha større muligheter for alternativ undervisning med kombinasjon av praktiske og teoretiske fag
- at leksehjelpen tilbys av kvalifisert personell
- søke staten om forsøk til heldagsskole i Stavanger-skolen

Skolefritidsordning (SFO)

SV-kommunen er opptatt av leksehjelp. Ideen bak er at de som har behov for hjelp til leksene skal tilbys det som en parallell del av SFO. SV ønsker at det er pedagogisk personell som skal være leksehjelpere. Leksehjelp skal være et tilbud for de som trenger ekstra oppfølging, og bør tilbys primært til barn i 1.-4. klasse, for å styrke tidlig innsats i skolen og utjevne eventuelle kunnskapsforskjeller.

SV vil:

- sikre at flere tospråklige barn deltar i SFO
- ha standardkrav til innhold og kvalitet
- styrke samarbeidet mellom SFO og kulturskolen
- opprette gratis ferietilbud om sommeren for barn i grunnskolealder
- arbeide for redusert foreldrebetaling i SFO
- at barn med store funksjonshemninger får et utvidet SFO-tilbud utover de fire første årene

Barnevern

En god barndom varer hele livet – og i generasjoner. SV-kommunen vil jobbe for at alle barn har gode oppvekstvilkår.

SV vil:

- prioritere flere nye stillinger i barnevernet og styrke ressursene for å kunne undersøke bekymringsmeldinger innen fristen
- sette barnevernet i stand til å drive mer forebyggende arbeid
- styrke og videreutvikle endrings- og utviklingstiltak, samt kompenserende tiltak som har vist seg å fungere godt
- bruke flere ressurser på rekruttering, veiledning og oppfølging av fosterfamilier, for å sikre at sårbare barn som må slå rot på nytt, får gjøre dette i et trygt hjem som varer så lenge de har behov for det.

Universitets- og studentbyen

For å kalle seg en universitetsby trenger man et universitet. Men for å kalle seg en studentby trengs mer enn studenter. Da trenger man et tilbud til studentene som er godt, både innenfor fag, studentmiljø, bolig, kultur og transport.

SV ønsker et levende campus, hvor det også er aktivitet på kveldstid. Det er viktig å tilrettelegge for et aktivt og spennende studentmiljø, som kan tiltrekke seg flere studenter fra andre deler av landet og verden. Det skal være kjekt å være student i Stavanger.

SV vil:

- legge til rette for at Universitetet i Stavanger kan fortsette sin gode utvikling og stadig vokse
- bidra til at det bygges flest mulig studentboliger i regionen, primært på Campus Ullandhaug
- styrke studentenes kulturtilbud, gjennom Folken og Tappetårnet
- jobbe for utvidelse av Studentenes hus
- arbeide for gode studentrabatter i regionen
- jobbe for å styrke kollektivtilbudet til UiS

Helse og velferd

Velferdsstaten er en forutsetning for å skape et mer rettferdig og solidarisk samfunn. Gode fellesskapsløsninger skal gi enkeltmennesket frihet og trygghet, uavhengig av egne økonomiske og sosiale ressurser.

SV-kommunen vil arbeide for å sikre innbyggerne et best mulig tjenestetilbud gjennom offentlig finansiering og styring. Å uthule den offentlige velferden gjennom privatisering vil ramme alle som ikke har råd til å supplere velferdstilbudet med private ordninger. Et velferdssystem skal ta hensyn til hele befolkningen, og SV vil arbeide for et helhetlig tjenestetilbud som bygger på samhandling mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten. Folk skal få hjelp på det behandlingsnivået som er best for den enkelte. Det forutsetter en vridning av ressurser fra spesialisthelsetjenesten til den kommunale helse- og velferdstjenesten. Kommunehelsetjenesten skal sikre befolkningen rask og god hjelp og bidra til å forebygge sykdom.

Forebyggende og helsefremmende arbeid

Forebyggende helsearbeid må prioriteres for å medvirke til reduserte helse- og sosialforskjeller i befolkningen. Dette er et arbeid som må gå på tvers av kommunale sektorer. Helsestasjoner, skole og barnehage er naturlige arenaer for å fremme god folkehelse.

SV mener at folkehelsa fortsatt skal vurderes som et element i all kommunal politikk. Skolehelsetjenesten skal styrkes slik at den blir i stand til å jobbe helsefremmende. Det trengs derfor flere helsesøstre i skolen, mer fysisk aktivitet og mer kultur i skolehverdagen.

Den fysiske utformingen av nærmiljøet skal være slik at det er enkelt og billig å være fysisk aktiv. SV-kommunen vil derfor prioritere småskala idrettsanlegg og svømmehaller i bydelene framfor store anlegg som skal drives kommersielt.

SV vil arbeide for og støtte opp under tiltak som kan lette planleggingen av egen alderdom.

SV vil at kommunen skal bistå ved ønsker om å etablere seniorkollektiver, det vil si bokollektiver for eldre mennesker som ønsker å flytte sammen. Dette er en ny type botilbud som vil være et supplement til alders- og omsorgsboliger. Seniorkollektivene skal ha tilsyn av et fast personale, men vil være mye mindre personalkrevende enn tradisjonelle institusjoner for eldre. Ved fylte 75 år, eller tidligere ved behov, må eldre få tilbud om veiledning om tiltak som kan bidra til at de kan leve et så normalt liv som mulig.

Helse- og omsorgstjenesten

Ved redusert helse er gode offentlige helse- og omsorgstjenester nødvendig for å skape

trygghet for alle som har behov for hjelp. Disse tjenestene skal være et offentlig ansvar. SV-kommunen vil sørge for at alle får gode og trygge tjenester som er tilpasset deres behov.

Presset på tjenesteområdet vil øke framover. Det skyldes blant annet den økende andelen eldre mennesker i befolkningen, som vil kreve mer av kommunens tjenester. Samhandlingsreformen gjør at kommunen får ansvar for flere oppgaver. Det gir en utfordring når det gjelder organiseringen av tjenestene, kompetansen innen tjenesteområdene og ressurstilgangen.

SV vil gå vekk fra aktivitetsbasert inntektssystem (ABI) og kraftig øke grunnbemanningen. I tillegg vil vi gå bort fra dagens bestiller/utfører-modell. Begge systemene er basert på kontroll og mistillit, fremfor tillit til faglighet.

Hjelpetrengende mennesker skal kunne bo hjemme så lenge som mulig. De som har store og sammensatte behov for tjenester, skal sikres det gjennom en fleksibel organisering av kvalifisert personale. Behovet for lindrende behandling og omsorg vil øke. Det krever forsterket samhandling mellom Universitetssykehuset og Stavanger kommune, slik at pasienter og pårørende sikres best tilbud. Samtidig bør det legges mer vekt på mestring og rehabilitering. Kronisk syke vil få bedre livskvalitet gjennom en slik satsing. SV mener hjemmetjenestetilbudet må økes, mindre baser må organiseres for å få bedre oversikt og god planlegging. Borgerne får dermed færre personer å forholde seg til.

Stavanger kommune må utnytte eksterne ressurser, og her sikter vi til både hender, kunnskap og erfaring. SV mener at Stavanger kommune må ha en tydelig strategi for hvordan man ønsker å samarbeide med frivillige lag og organisasjoner, brukerutvalg og andre organer som representerer kommunens befolkning.

SV ønsker å forsterke samarbeidet mellom helse- og omsorgssektoren og andre fagmiljøer, høgskoler og universitet for å utvikle tilbud og tiltak som er framtidsrettede. Sektoren bør også utvikles slik at den blir et attraktivt arbeidssted for både mannlige og kvinnelige omsorgsarbeidere. Videre må arbeids- og lønnsforholdene være slik at fagfolk ønsker å bli værende i arbeidet.

Det trengs flere aktivitører og kulturarbeidere i sykehjemmene for å tilrettelegge aktiviteter for den enkelte bruker, noe som vil være forebyggende og gi kvalitet i hverdagen.

Psykisk helse og rustilbud

Selv om flere mennesker med psykiske lidelser får behandling og annen form for hjelp, øker antallet som venter på tjenester. SV vil følge utviklingen og styrke kvaliteten på tjenestetilbudet ytterligere, blant annet ved å opprette lavterskel- tilbud for å forebygge alvorlige psykiske lidelser. Mennesker med psykiske lidelser må få bedre oppfølging når

de blir utskrevet fra behandling i spesialist- helsetjenesten. SV mener at Stavanger kommune må forsterke samhandlingen med sykehus og distriktpsikiatriske sentre.

Brukermedvirkning er en forutsetning og et bærende prinsipp i utviklingen av tjenesteområdene. Brukernes og pårørendes erfaringskunnskap er likeverdig med den helse- og velferdsfaglige kunnskapen.

Likemannsarbeid og besøkstjenester må utvikles i tillegg til rutiner for arbeid med pårørende. Aktivitetstilbudet i det psykiske helsevesenet bør økes for å gi mennesker med psykiske lidelser en bedre hverdag. Et godt og kompetent personale og tilrettelagte boliger er sentrale deler av en meningsfull hverdag. Her må også aktivtørere og kulturarbeidere inn i tilbudet.

Alle mennesker med rusproblemer må få et raskt tilbud om avrusning, behandling, oppfølging og rehabilitering. Samhandlingen mellom ulike tjenesteområder må styrkes slik at tilbudet blir bedre. Mennesker med rusproblemer må få en tett og individuelt tilpasset oppfølging. SV mener at tilbudet også må inneholde økt satsing på medikamentfrie tilbud, legemiddelassistert rehabilitering og tilrettelagt bolig.

Også mennesker med rusproblemer må sikres verdighet og hjelp, for eksempel gjennom ulike lavterskeltilbud, væresteder, arbeid, aktivitetstilbud og andre skadebegrensende tiltak. Brukermedvirkning er viktig for at kvaliteten på tjenestene skal bli best mulig, og pårørende må sikres hjelp og veiledning.

SV vil:

- at folk skal få hjelp på det behandlingsnivået som er best for dem
- sørge for at alle får gode og trygge tjenester som er tilpasset deres behov
- at Stavanger kommune forsterker samhandlingen med sykehus og distriktpsikiatriske sentre
- sørge for at det finnes dagsenter og andre treffsteder for eldre i hver bydel
- la pårørende være en ressurs, men bidra med avlastning ved behov
- øke antall timer med tilbud om hjemmehjelp per bruker per måned
- la dem som får hjemmehjelp få hjelp minst annenhver uke
- bistå ved ønsker om å etablere seniorkollektiver
- fortsette å bygge nye sykehjem for å imøtekomme behovet for institusjonsplasser
- ha mer kvalifisert arbeidskraft i helse- og omsorgssektoren
- legge til rette for at pleietrengende par som ønsker det, kan dele alderdommen i institusjon
- øke antallet legetimer i sykehjemmene
- etablere skjermede avdelinger for demente ved alle sykehjem
- etablere egne tilbud til eldre psykisk utviklingshemmede
- sikre at beboernes ulike kulturbakgrunn blir ivaretatt i institusjonen

- arbeide for en god personal- og seniorpolitikk for de ansatte i Stavanger kommune
- tilby ansatte etter- og videreutdanning
- være med å sikre at handlingsplan mot vold i nære relasjoner blir til synlig handling
- sikre at voldsutøvere og voldsutsatte, inkludert barn som har opplevd vold i familien får et lavterskel behandlingstilbud i Stavanger kommune

Skjenkepolitikk

Alkoholkonsumet i Norge har økt kraftig i de siste årene, med de uheldige følgene dette får både for enkeltpersoner og miljøer. For SV er det et mål å få konsumet av alkohol ned. Derfor vil vi nøye vurdere utviklingen av utelivet i sentrum. Byen skal også ved kvelds- og nattetid være et trygt og trivelig sted for alle. SV vil basere sin skjenkepolitikk på politiets faglige vurderinger knyttet til bl. a. skjenketid.

SV vil:

- begrense omfanget av skjenking gjennom en restriktiv skjenkepolitikk, spesielt med tanke på brennevinsservering
- styrke skjenkekontrollen
- ha kraftige reaksjoner på brudd på skjenkereglene og butikksalg av alkohol til ungdom under 18 år
- bidra til at det opprettes rusfrie, uformelle møtesteder for ungdom i sentrum
- støtte rusfrie arrangementer
- gå imot at det gis skjenkebevilling ved kinoen, idrettsarenaer og -arrangementer og andre arrangementer der publikum for en stor del består av familier eller ungdom under 18 år
- gå i mot at det gis skjenkebevilling til utesteder med stripping som en del av sitt driftskonsept

Arbeidsliv

Stavanger kommune – en arbeidsgiver som har tillit til sine ansatte

Det er fullt mulig å skape kommuner der de ansatte har gode lønns- og arbeidsvilkår, og der velferden skapes uten krav om profitt. Det handler bare om politiske valg. SV ønsker en politikk hvor Stavanger kommune utfører flest mulig av kommunens tjenester i egen regi. Vi vil at kostnadene ved offentlige tjenester i størst mulig grad skal brukes på førstelinjetjenester utført av kommunens egne ansatte. Ved å utføre tjenestene i egen regi, vil vi unngå at stadig mer av ressursbruken går til anbudsarbeid og kontrolloppgaver.

Den beste velferden skapes av trygge og kompetente ansatte. SV går til valg på et løfte om en god arbeidsgiverpolitikk i Stavanger kommune. SV-kommunen skal være en attraktiv arbeidsgiver som sikrer gode velferdstjenester.

SV vil:

- arbeide for å rekommunalisere offentlige tjenester som allerede er konkurranseutsatt og/eller privatisert
- arbeide mot konkurranseutsetting, anbud, utskilling og privatisering av offentlige tjenester
- gi kommunalt ansatte som ønsker det, tilbud om hele, faste stillinger
- redusere bruken av midlertidige stillinger og vikarer til et minimum gjennom økt grunnbemanning i kommunale enheter
- gi kommunalt ansatte lønn som følger den generelle lønnsutviklingen i stavangerområdet
- samarbeide med fagbevegelsen om tiltak for å øke kompetansen og bidra til etter- og videreutdanning av kommunalt ansatte
- arbeide for at det opprettes flere lærlingeplasser i Stavanger kommune
- arbeide for forsøk med sekstimers arbeidsdag med full lønnskompensasjon
- at kommunen i større grad bruker egne ansatte i stedet for eksterne konsulenter når kommunens tjenestetilbud skal evalueres og utvikles
- arbeide for å sikre ansattes yringsfrihet og styrke varslernes stilling, blant annet gjennom et godt samarbeid mellom fagbevegelsen og kommunenes administrasjon og politikere
- opprettholde ytelsespensjon for alle kommunalt ansatte

Stavanger kommune – en oppdragsgiver som tar ansvar

Når Stavanger kommune gir anbud til private oppdragstakere, vil SV arbeide for at kommunen fører nøye kontroll med at de private oppdragstakerne tilbyr sine ansatte lønns- og arbeidsforhold som er i tråd med med norsk lov- og avtaleverk. Kommunen skal arbeide aktivt mot alle former for sosial dumping.

Dette oppnås blant annet ved å:

- stille krav om lønns- og arbeidsforhold i anbudsdokumentene
- sette av ressurser i kommunen til å følge opp oppdragstakere i alle ledd i kontraktsskjeden
- samarbeide nært med fagbevegelsen for å avdekke brudd på norsk lov- og avtaleverk samt anbudsbetingelsene

Bolig

I SV-kommunen skal folk ha tak over hodet uten gjeld opp til taket. Vi vil øke boligbyggingen i kommunen, samtidig som vi verner matjord og grønne lunger.

Boligprisene fortsetter å øke og det blir vanskelig for folk å få seg bolig. I SV-kommunen er bolig et politisk ansvar. Det offentlige skal engasjere seg for å bygge mer, bygge med sosial profil, og planlegge bolig- og byutvikling i et langsiktig perspektiv.

For å motvirke stadig økende boligpriser, må det tas i bruk virkemidler som øker nybyggingen, og demper prisene. SV vil bruke tomtepolitikken til å gjøre boligene billigere.

SV-kommunen skal tilby rimelige utleieboliger til vanlige folk. Det skal skje ved at kommunene stiller tomter til disposisjon for interesserte aktører, så sant de godtar å bygge og drive utleieboligene til selvkost. Disse boligene skal være tilgjengelige for alle.

Samtidig som vi vil bygge flere boliger, vil vi verne matjord. Dette er to hensyn som det er avgjørende å balansere på en god måte. Vi har ingen matjord å miste, derfor trenger vi grundig arealplanlegging slik at denne typen interessekonflikter unngås.

SV vil bygge boliger som samsvarer med folks behov som vanlige folk har råd til å kjøpe. Vi vil ha boliger som passer for barnefamilier, også i de sentrumsnære områdene.

Vi vil iverksette et boligbyggeprogram som er basert på kunnskap og fakta fra spørreundersøkelser og behovsvurderinger. Boligpolitikken må løftes vekk fra boligspekulantene og tilbake til kommunen.

SVs boligreform består blant annet i å skape et ikke-kommersielt boligtilbud som alternativ til det kommersielle boligmarkedet. Boligmarkedet trenger et mangfoldig utvalg av boliger:

- Allmennboliger
- Leie-til-eie-boliger
- Kollektive boformer

Barnebyen Stavanger

En by der barn og unge og foreldrene deres trives er en god by å bo i. SV vil at Stavanger fortsatt skal være en by hvor det er godt å vokse opp. Statistikken viser at mange barnefamilier har flyttet ut av Stavanger de siste årene, gjerne til nabokommunene.

SV vil endre byens boligpolitikk slik at barnefamiliene finner oppvekstmiljøer med de riktige kvalitetene og egenskapene, også i sentrumsnære områder. Byen må tilby boliger som er store nok, slik at det ikke blir nødvendig å flytte dersom man får barn.

Utearealet må være direkte tilknyttet boligene, ha tilstrekkelig størrelse og være skjermet mot vind, trafikk, støy og ha gode solforhold.

Egnede områder for lek og rekreasjon må finnes i nærheten av boligene. Det må være barnehagetilbud i nær avstand til boligen, og skole i trafikksikker gangavstand.

SV vil:

- bygge utleieboliger som et alternativ for dem som ikke vil eller kan kjøpe seg bolig
- øke antallet kommunale boliger gjennom nybygg og oppkjøp
- arbeide for at det etableres insentivordninger som gjør det mulig å skaffe gode boliger for mennesker med lav inntekt
- endre kommunens boligpolitikk slik at vanskeligstilte lettere kan få bolig
- ikke tillate bygging av flere småleiligheter i Storhaug bydel
- forby seksjonering av familieboliger i sentrumsnære bydeler
- sørge for gode møteplasser i bydelene
- bidra til billigere utbygging av studentboliger gjennom å gi gratis tomter til studentsamskipnadene

Byutvikling og miljø

Stavanger – en liten storby og en stor småby

Byen er til for menneskene. Byen er en praktisk løsning, ikke et problem. Fordelene med å bo i by er åpenbare: På et relativt lite område finnes det et tilbud for nærmest ethvert behov. Det er lett å møte andre mennesker, og samhandlingen mellom mennesker kan føre til nye ideer og positiv utvikling.

Bolig, arbeid, skole, transport, natur og kultur danner en ramme rundt dagliglivet og påvirker hvordan vi har det. SV-kommunen skal ha en helhetlig og langsiktig byplanlegging med stor vekt på miljøvennlige løsninger. Det er innbyggernes behov og ikke enkeltpersoners profitt som skal være det viktige når byen vår skal utvikles. Det skal være godt å bo og arbeide i Stavanger! Byen skal være tilrettelagt slik at alle, uavhengig av funksjonsevne, skal kunne ta del i alle sider av bylivet og nyte godt av tjenestene som ytes i byen.

Trehusbyen

Trehusbyen er en viktig del av vår identitet som siddiser. Å bevare trehusbyen er et mål ikke bare av lokal, men også av nasjonal betydning. SV vil gå imot inngrep i denne bygningsmassen.

SV vil:

- bevare og videreutvikle trehusbyen, blant annet ved å etablere en tilskuddsordning for eiere som vil tilbakeføre husene til opprinnelig eksteriør
- at kommunen, som en stor eier av hus i trehusbyen, tar ansvar for et forsvarlig vedlikehold av sine trehus

Varsom vekst gir bærekraftig byutvikling

Folketallet i Stavanger vokser jevnt og trutt i takt med veksten i arbeidsplasser. SV vil at veksten skal være bærekraftig og være tilpasset byområdets bæreevne. Vekst er ingen sport der byer konkurrerer med hverandre. For stor vekst fører til voksesmerter og behov for nødløsninger.

Et bysamfunns bæreevne vil være definert av tilgangen til blant annet boliger, skoler, barnehager, sykehjem, arbeidsplasser og mye annet. I tillegg bestemmes bæreevnen av teknisk infrastruktur, som for eksempel transportsystemet.

I byområdet på Nord-Jæren er det særlig etableringen av nye arbeidsplasser som har ført til at befolkningen har økt hvert år i lang tid. Som et resultat av feilslått politisk styring er de fleste arbeidsplassene i Forus- og Luraområdet. Hvis boligene ligger langt unna arbeidsplassen, vil mange være avhengig av privatbil eller kollektivtransport for å reise til og fra arbeid, barnehage, skole og fritidsaktivitet. Det er for dårlig

kollektivtilbud og veiene har for dårlig kapasitet, slik at arbeidstakere bruker for mye tid på transport og i kø til og fra arbeidsstedet.

Det er grunnleggende feil å bruke framskrivninger av investeringer i oljebransjen til å beregne vekst i arbeidsplassstallet, og dermed befolkningsveksten. Befolkningsveksten begrenses av alle de faktorene som er nevnt over. Reisetiden til arbeidsplassen vil være bestemmende for om en bedrift vil få tak i arbeidskraften som trengs. Gjennom mange tiår med manglende boligpolitikk, er boligprisene så høye at mange ikke kan bosette seg i området. SV vil ikke ha en by som støter fra seg lavtlønnede. Dette rammer i stor grad Stavanger kommune som arbeidsgiver.

En grønn og miljøvennlig by

SV-kommunen vil prioritere natur- og friområder. Å nyte og nytte Stavangers flotte natur skal være enkelt for alle. Den nære tilknytningen til sjøen er en kvalitet i Stavanger som må utnyttes bedre enn i dag. SV vil sørge for fri ferdsel i strandsonen.

SV vil:

- sørge for flere parker og friområder i de sentrale bydelene
- etablere grønn korridor fra Hillevåg til Byterminalen og Stavanger stasjon
- skape bedre grunnlag for torghandel med gratis bruk av torget for alle som vil selge lokale produkter
- gå mot omregulering av friområder til andre arealformål i kommunens planer
- utvikle byøyene som friareal ved enkel tilrettelegging
- satse på alternative energikilder til oppvarming
- stille strenge miljø- og kvalitetskrav til all utbygging og rehabilitering
- at de bilene som kommunen eier eller leier er utslippsfrie biler
- styrke ordninger for bildeling ved at kommunen er medlem av disse
- fortsette arbeidet med å redusere avfallsmengdene, øke kildesorteringen og ressursgjenvinningen
- styrke renholdet i byens offentlige rom, og sette ut flere offentlige søppeldunker
- fjerne reklamefinansierte informasjonstavler fra offentlige rom

Flere fotgjengere, syklistere og kollektivreisende

SV-kommunen er en offensiv pådriver for miljøet. De farlige klimaendringene truer verdens livsgrunnlag. Skal vi lykkes i å snu den foruroligende utviklingen, må hver enkelt kommune gjøre sitt. SV støtter tiltak som kan redusere klimagassutslipp og annen forurensning, og vil prioritere virksomhet som tar vare på miljøet.

Stavanger SV vil at flere går, sykler eller reiser kollektivt til daglige gjøremål. Stavanger er velegnet for sykling året rundt. En by med lavt behov for transport med bil trenger mindre plass til vei. Det blir dermed mer plass til grønne rekreasjonsarealer, gode møteplasser og flere boliger og arbeidsplasser på det samme arealet.

For å redusere CO₂-utslipp fra transport er det viktig at bilbruken reduseres kraftig. For SV er løsningen å skape et bedre transportalternativ enn privatbilen. Dette vil bestå av gode og trygge gangveier og snarveier, egne separate sykkeltraseer og et godt utbygd og rimelig kollektivtilbud. Drift og vedlikehold av gangveier, sykkelveier og kollektivtilbudet må økes kraftig. Et mål er å gjøre kollektivtransporten gratis i kommunen.

Stavanger SV foreslo allerede i 1993 å bygge bybane, og har arbeidet for å få denne på plass siden. Arbeidet med etablering av en egen bussvei på fylkesveg 44 er i full gang. Bussveien må kunne bygges om til bybane straks dette blir vedtatt i Fylkestinget. Kommunene i byområdet på Nord-Jæren må samarbeide om transportløsningene. Jernbane og bybane må være stammen i kollektivtilbudet sammen med et stort antall busser med hyppige avganger. Der innfartsveiene har to felt, skal det ene feltet være forbeholdt kollektivtrafikken.

SV vil arbeide for å realisere en metro for å binde regionen sammen på lang sikt. Vi vil i fremtiden trenge langt større kollektivdekning og et kollektivsystem som tåler en stor region med lange avstander og mange innbyggere.

SV vil:

- prioritere gående, syklende og kollektivreisende med egne separate traséer
- bedre trafiksikkerheten for gående og syklende
- etablere sykkelutleie med bredt tilbud, også el-sykler
- etablere flere sykkelparkeringsplasser i sentrum, med eget verksted drevet av ideelle organisasjoner. Gjerne i parkeringsanlegget under Domkirkeplassen
- redusere bilbruken
- prioritere bygging av bybane- og metrosystem
- sikre framtidige bybanetraseer og holdeplasser i reguleringsplaner
- bruke kollektivsystemet til å knytte sykehuset, universitetsområdet, Forus og Sola flyplass bedre sammen med resten av byområdet
- innføre gratis *park & ride*-løsninger med parkeringsplasser for sykler og biler på stasjonene på Jærbanen og ved stoppestedene til bybanen
- øke framkommeligheten for bussene med trafikkregulering
- innføre rabatterte kollektivkort tilsvarende ungdomskortet som gjelder på alle transportmidler
- innføre rushtidsavgift for biler med mindre enn tre personer
- rive parkeringshuset på Jorenholmen
- sikre tomte for biloppstillingsplassen til Tau-ferja i offentlig eie
- styrke båttilbudet til byøyene, om nødvendig med kommunalt tilskudd
- foreslå belønningsordninger for miljøvennlige arbeidsreiser til fots, på sykkel og med kollektivtransport

- at kommunen benytter og støtter opp om bildeleordninger
- innføre en bedre parkeringspolitikk med progressiv takst som tilgodeser handlende i sentrum og senterområder
- likestille kjøpesentre med Stavanger sentrum ved å avgiftsbelegge parkeringsplassene
- at Stavanger skal være en pådriver for økt satsing på jernbane
- arbeide for forlengelse av dobbeltsporet på Jærbanen til Egersund
- støtte gjenåpning av Ålgårdbanen som del av Jærbanen

Næring

Vi må skape for å dele, men vi må også dele for å skape. Velferdsstaten er en viktig grunn til at det går godt med norsk næringsliv. Den sørger for at vi har arbeidskraft med kompetanse, at flere kan delta i yrkeslivet og at vi har et sikkerhetsnett som gjør at folk tør å satse. SV vil bidra til at flere tør å starte bedrifter gjennom de gode sosiale ordningene vi allerede har – og som vi kan forsterke.

Det anslås at 90 % av all innovasjon skjer i eksisterende bedrifter, og at 10 % skjer av gründere. Det betyr altså at det er et stort rom for mer gründerskap og ideutvikling, noe SV også vil bidra til. Derfor vil SV støtte gründerhus i Stavanger for å gi mennesker med gode ideer en arena å realisere ideen sin fra i fellesskap med andre.

Det skjer mye innovasjons- og næringsarbeid på Ullandhaug, i miljøene rundt UiS og Ipark. Både gjennom oppdragsforskning og bedriftsrealisering utvikles nye ideer og arbeidsplasser. Vi vil bidra til at dette arbeide kan utvikles videre, og særlig i fornybar retning.

Det er viktig for SV å omstille næringslivet i regionen i mer miljøvennlige og bærekraftig retning. Vi må gå fra dagens samfunn, til et lavutslipps- samfunn og videre inn i nullutslipps- samfunnet. Overgangen vil skje gradvis, men det er avgjørende, særlig for Stavanger-regionen, at vi omstiller fra et oljesamfunn til et fornybar- samfunn med nye arbeidsplasser. Gjennom et lokalt klimafond vil SV blant annet støtte forskning som bidrar til grønn næringsutvikling. Det er avgjørende at vi skaper fornybare arbeidsplasser i denne regionen for å omstille seg til nullutslipps- samfunnet etter oljetiden tar slutt.

Eksisterende næringslokaler i byen skal i størst mulig grad sikres for videre drift, samtidig som nye områder tilrettelegges for næring. SV ser positivt på blandingsområder med boliger og arbeidsplasser, som ikke medfører støy, forurensning eller tungtrafikk.

SV vil:

- støtte gründerhus
- opprette et lokalt klimafond
- samordne regionens næringsutvikling og innovasjonsmiljøet på Ullandhaug
- støtte opp om forskningsmiljøene innenfor nye, fornybare energikilder, særlig UiS og IRIS
- etablere forsøksprosjekt som støtter arbeiderstyrte bedrifter etter samvirkemodell
- tilrettelegge for at privat næringsliv tar inn flere lærlinger
- arbeide for at næringslokaler i sentrum ikke står tomme over lang tid

- arbeide for mathall i Stavanger sentrum. Vi ønsker dette som arbeidstreningsarena etter modell av Vulkan-området i Oslo

Kultur, idrett og fritid

Kunst og kultur gjør samfunnet rikere på opplevelser og gir menneskene mulighet til å utvikle sine egne skapende evner. Kunst og kultur har en egenverdi, men også store positive ringvirkninger. SV-kommunen vil tilrettelegge for at deltakende, estetiske, skapende og utøvende verdier i sterkere grad preger byen.

Kulturtiltak er fornuftige investeringer for et godt og inkluderende velferdssamfunn. Kulturdeltakelse og –opplevelser gir økt livsglede og trivsel, og helsegevinst.

SV vil legge til rette for at både amatører og profesjonelle skal ha muligheten til å utvikle seg, for å sikre kvalitet, mangfold og bredde. Vi vil ha gode kommunale støtteordninger og gratis eller rimelige lokaler for øving, formidling og utstilling av kunst. Lokalene må være egnet for utøvelse av kunst og sikre gode arbeidsforhold for utøverne.

Kulturproduksjon er en del av nærings- og arbeidslivet i byen vår, og det er viktig å ta hensyn til dette for å unngå situasjoner der for eksempel selvorganiserte og selvfinansierte tilbud i byen blir regulert ut og forsvinner.

Det er viktig for SV at kultur er tilgjengelig. Alle skal ha råd og mulighet til å delta i kulturlivet. Derfor ønsker vi å gjeninnføre kulturkortet for ungdom. Kulturkortet gir ungdom rabatt på konserter, kino, fotballkamper, museum og andre kulturtilbud. SV vil også la studenter benytte seg av denne ordningen. SV ønsker kulturtilbud på offentlige institusjoner, som sykehjem, sykehus, fengsler og lignende. Vi ønsker også å videreføre den kulturelle spaserstokken.

SV er særlig opptatt av barn og unges rett til å oppleve og utøve kultur. Vårt mål er at alle barn som ønsker det, skal få plass i Stavanger kulturskole, og at kulturskoletilbudet skal være mangfoldig, rimelig og holde høyt faglig nivå. SV vil styrke samarbeidet mellom skolen, kulturskolen og andre kulturaktører.

SV vil:

- arbeide for å øke støtten til Barne- og ungdomsteateret
- øke støtten til amatørteatergrupper
- ha lavere priser i Kulturskolen
- bidra til at skapende og utøvende kunstnere innen ulike kunstformer får gode og rimelige lokaler i byen ved å etablere kommunale støtteordninger
- arbeide for bedre vilkår for det frie kulturlivet
- inngå kontrakter mellom kommunen og kulturarbeidere for at det skal utvikles kunst og kultur som kan formidles til ulike institusjoner
- øke bruken av skulpturer til utsmykking av offentlige rom
- tilrettelegge for at eldre lettere kan delta i ulike kulturaktiviteter og videreføre ordningen med den kulturelle spaserstokken

- ha reklamefritt kinotilbud for alle barn
- følge opp intensjonene i vedtatte kulturplaner (litteratur, film m.m.) med nødvendige bevilgninger
- videreutvikle Geoparken
- jobbe for lovlige graffitivegger i bydelene
- styrke Stavanger som friby for forfattere
- tilbakeføre Stavanger kulturhus, inkludert biblioteket og kinoen, til ordinær kommunal drift
- sørge for at Madla bydelsbibliotek sikres fremtidig drift
- at det opprettes bydelsbiblioteker i Kvernevik, på Hundvåg og på Vardenes som prioriterer tilbud til barn og unge
- ta initiativ til å lage lokale møteplasser gjennom frivillighet i hver bydel
- øke tilgjengeligheten til Konserthuset for det lokale hel og halvprofesjonelle segmentet
- bidra til at det bygges en fotballhall i Jærregionen
- arbeide mot målet om en svømmehall i hver bydel
- gjøre det enklere å søke om kommunal støtte til kulturarrangement

Kulturinstitusjoner

Studentersamfunnet Folken

Folken er en viktig kulturscene, samtidig som det er studentenes samlingsplass i sentrum. Studenthuset er basert på frivillighet og er en viktig tilbyder av kultur både for studenter og befolkningen for øvrig. SV er opptatt av å sikre gode vilkår for videre drift av Studentersamfunnet Folken, med gode betingelser. SV jobber derfor for økte driftstilskudd til huset, samt støtte til husleie. Folken er et naturlig sted for mellomstor scene i sentrum. Storsalen bærer preg av sin alder, og vi vil støtte oppussing av lokalet.

Stavanger Konserthus

Stavanger har et konserthus som er i verdensklasse, akustisk og arkitektonisk. Det er attraktivt for alt fra klassiske til rytmiske musikktilbydere, til konferanser, større møter, foredragsholdere og komikere. Det er viktig å opprettholde høy aktivitet. SV vil jobbe for at konserthuset fortsatt er en åpen og viktig arena for byens befolkning.

Rogaland teater

SV er opptatt av at Rogaland Teater skal fortsette å levere teateropplevelser av internasjonal kvalitet. Dette kan være utfordrende i dagens lokaler. Vi ser derfor på Rogaland Teaters planer for utbygging eller omplassering med stor interesse og vil jobbe for en best mulig løsning for teateret. Et godt teater i gode lokaler er viktig for hele byen og regionen, og SV vil støtte videre utvikling av teateret.

Tou Scene

Tou Scene har siden oppstarten vært en pådriver for det alternative kulturtilbudet i Stavanger. Foruten de kommunale ambisjoner og tiltak rundt Nye Tou har det vært et stort kulturelt engasjement fra både publikum og tilbydere av kultur for huset. SV vil jobbe for at Nye Tou skal bli tilgjengelig for alle – utøver som publikum. Vi vil være opptatt av at lokalene skal være tilrettelagt for allsidig bruk på tvers av sjanger og kunstarter, med vekt på universell brukbarhet, som står i stil til de økonomiske utfordringene som finnes i kulturlivet. SV vil ha egne og lavere takster for unge utøvere. Den gode utviklingen av Tou Scene vil SV bidra til å forsterke.

Metropolis

Metropolis er et viktig kulturhus for ungdom i Stavanger og kan tilby alt fra gratis øvingslokaler og innspillingsstudio for unge band og artister, workshops og utstillings- og oppvisningslokaler for unge kunstnere og idrettsutøvere, til et sted hvor ungdom kan finne trygge voksenpersoner. SV ser på miljøet som et unikt og uvurderlig rusfritt alternativ i Stavanger sentrum, og vil bidra til at dette fortsetter. Det er viktig at tilbudet fortsatt beholdes i sentrum, og helst i den delen av byen hvor det nå er plassert.

Stavanger bibliotek

Folkebibliotekene er en av de mest brukte offentlige institusjonene vi har, og er et svært viktig tilbud for å styrke og opprettholde fortsatt sosial og kulturell utjevning. Bibliotekene retter seg mot alle grupper i samfunnet og er avgjørende for informasjon og kunnskap.

Bibliotekene er møtested for alle, blant annet fordi de gir et mangfoldig tilbud til publikum i form av for eksempel aktuelle mediesamlinger, funksjonelle lokaler med plass for studier, oppdatert IKT-utstyr og kompetent personale. Folkebibliotekene bidrar til å fremme kunnskapsutvikling, kulturformidling, demokrati og ytringsfrihet. Målet er å gjøre bibliotekene til oppdaterte møteplasser for kultur, kunnskap og informasjon for hele befolkningen.

Folkebibliotekene er også et godt verktøy for integrering. Mangfold og bredde er berikende for byen, derfor må minoriteter ha mulighet til å utvikle sin kultur, og det må tilrettelegges for kulturell utveksling. Internasjonalt kulturverksted på Sølvberget er et godt tiltak som spesielt legger til rette for dette.

Bydelshus

Alle bydeler må ha sitt bydelshus, også Eiganes og Våland. Bydelshusene må ha god bemanning og nok ressurser til drift, slik at ungdommer oppfatter tilbudet som relevant.

SV vil:

- holde bydelshusene i god stand
- arbeide for at Eiganes og Våland får eget bydelshus

Idrett

En stor del av Stavangers befolkning er engasjert i idrett på ulike nivåer, noe som betyr mye for både helse og sosialt liv. SV mener at masseidretten skal ha offentlig støtte, og ønsker spesielt å støtte idrettslag som gjør en aktiv innsats for å inkludere grupper som lett faller utenfor. Fortsatt er det knapphet på baner og anlegg for idrettsformål, og vedlikeholdet er ikke godt nok. SV vil arbeide for at det bygges baner og idrettsanlegg i hver bydel og at disse vedlikeholdes kontinuerlig. Eldre anlegg må restaureres slik at vi unngår situasjoner der for eksempel svømmehaller må stenge på grunn av legionella. Det er et mål at det er en svømmehall i hver bydel.

Det er et mål å få barn og unge til å fortsette med idrett ut over tenåringstiden. Dette gir en helsegevinst for resten av livet. SV vil derfor støtte idrettslag som ønsker å ha ansatte, for å styrke fagligheten og administrasjonen. Dette vil øke trivselen og sørge for at færre faller utenfor. Det skal være mulig for alle å delta, uavhengig av nivå, alder og økonomisk situasjon.

Uorganisert idrett, som treningsentre, har i større grad blitt en del av hverdagen for mange, og bidrar sterkt til å bedre folkehelsen. SV mener at det bør opprettes et kommunalt tilbud for mennesker som ønsker å trene på denne måten, som har satser som gjør det mulig å delta for alle, uavhengig av egen økonomi.

Tasta skatepark er viktig, ikke bare for Tasta bydel, men for hele regionen. SV vil arbeide for å sikre god og langvarig drift av skateparken, til glede for kommende generasjoner av skatere.

Frivillighet

SV ønsker frivillighetsentraler i hver bydel. Vi vil fange opp den nye frivilligheten og de som vil gjøre en innsats, men som ikke har ønske om å være frivillig gjennom en organisasjon. Frivilligheten skal være en tilleggsressurs, ikke en erstatning av arbeidsplasser.

Stavanger har et rikt og mangfoldig foreningsliv. Det folkelige engasjementet i idrett, musikk, menighetsliv, beboerforeninger, humanitære organisasjoner og ulike aksjoner må stimuleres og støttes. De frivillige organisasjonene står for viktige oppgaver i samfunnet, som Natteravnene sitt arbeid for å skape trygghet for mennesker i helgene, frivillig leksehjelp, flyktningeguide og hjelpekorps. SV-kommunen vil være frivillighetslivets støttespiller. Frivillighet stimulerer til demokrati og deltakelse, og SV vil derfor støtte dette.

Det er viktig at man har en god balanse mellom det offentliges ansvar og frivillighet. SV mener at samfunnssikkerhet, helsesektoren og tilbud rettet mot de som faller utenfor i samfunnet er det offentliges ansvar, men de frivillige organisasjonene er viktige for å gi tilbud der det offentlige ikke strekker til, som for eksempel Røde Kors og Norsk Folkehjelps engasjement i større leteaksjoner og store arrangement, og på områder som ikke faller inn under det offentliges ansvar.

SV-kommunen har tillit til de forskjellige organisasjonene i byen vår, og vil gjøre det så enkelt som mulig å søke om kommunal støtte. SV vil videreføre og utvide kjapt-svar-ordninger for barn og unge.

Geoparken er et flott område som blir brukt av mange. Dessverre har ikke vedlikeholdet vært godt nok, og parken har heller ikke fått nye elementer eller apparater. SV vil derfor ha en fornying av parken, og ha som mål at noen elementer av parken byttes ut hvert andre år for å holde parken oppdatert og i god stand.

Lokaldemokrati

Mer demokrati og brukermedvirkning i kommunene

Lokaldemokratiet skal gi nærhet mellom innbyggerne og de som tar beslutningene. SV vil ha mer demokrati i norske kommuner. Innbyggerne må selv få ta direkte del i viktige demokratiske beslutninger i kommunene. Vi føler ofte på en avstand mellom folk og forvaltning, avmakt til systemet og mindre eierskap til endringer i nærmiljøet. Derfor ønsker SV å gi mennesker større direkte innflytelse i viktige enkeltsaker

Slik skal SV-kommunen utvide demokratiet:

- Prøve ut deltakende budsjettering. Innbyggerne får styre direkte deler av kommunebudsjettet i bydelene
- Bruke folkeavstemninger om viktige politiske spørsmål i kommunen
- Si nei til tvangssammenslåing av kommuner, men være positiv til å støtte frivillig sammenslåing
- Støtte innføring av stemmerett for 16-åringer